

- ратів дисертацій за 2017 р. / Олена Клошніченко // Вісник Книжкової палати. — 2018. — № 10. — С. 10—16.
9. Коваленко І. Реферативна база даних з питань педагогіки, психології та освіти — галузевий інформаційний сегмент інтегрованого інформаційного ресурсу України / Інна Коваленко // Наук. пр. Нац. б-ки України імені В. І. Вернадського : зб. наук. пр. / Нац. акад. наук України, Нац. б-ка України імені В. І. Вернадського, Асоц. б-к України. — Київ, 2015. — Вип. 42. — С. 248—256.
 10. Кропачева Н. Перспективи розвитку галузевої реферативної бази даних як складової інтегрованого галузевого інформаційного ресурсу в ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського: лінгвістичний та технологічний аспекти / Н. Кропачева // Наук. пр. Нац. б-ки України імені В. І. Вернадського : зб. наук. пр. / Нац. акад. наук України, Нац. б-ка України імені В. І. Вернадського, Асоц. б-к України. — Київ, 2015. — Вип. 42. — С. 257—263.
 11. Лога Т. Моніторинг використання галузевих журналів у філії Державної наукової педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського / Тетяна Лога, Ірина Щочкіна // Вісник Книжкової палати. — 2013. — № 9. — С. 19—22.
 12. Лопата О. Використання інформаційних електронних продуктів та їх популяризація у залах періодичних видань / О. Лопата, С. Верещагіна // Наук. пр. Нац. б-ки України імені В. І. Вернадського : зб. наук. пр. / Нац. акад. наук України, Нац. б-ка України імені В. І. Вернадського, Асоц. б-к України. — Київ, 2015. — Вип. 42. — С. 273—297.
 13. Організація і методика створення галузевих бібліотечно-інформаційних ресурсів для освітньої галузі України : колективна монографія / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського; [авт. кол.: Л. О. Біла, Л. М. Бондар, О. Б. Бондарчук та ін. ; наук. ред.: Л. М. Заліток, І. Г. Лобановська]. — Київ, 2016. — 175 с.
 14. Остапчук Ю. Бібліографічні картотеки та бази даних бібліотек вищих навчальних закладів / Юлія Остапчук // Вісник Книжкової палати. — 2010. — № 9. — С. 15—20.
 15. Паспорт-характеристика бази даних "Періодика" електронного каталогу Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського: затв. вченою радою ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського від 25 черв. 2009 р., протокол № 6. — Київ, 2009. — 5 арк.
 16. Самчук Л. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського як ініціатор корпоративної взаємодії освітніх бібліотек країни / Лариса Самчук // Бібліотечний форум України. — 2014. — № 2. — С. 13—15.
 17. Стратегія розвитку Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського на 2017—2026 роки / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [авт.: Березівська Л. Д., Зозуля С. М., Страйгородська Л. І. ; за заг. ред. Л. Д. Березівської]. — Київ, 2017. — 29 с.
 18. Федорчук А. Створення інформаційних ресурсів на основі моніторингу змісту публікацій ЗМІ / Артур Федорчук, Катерина Лобузін, Ніла Танатар // Бібліотечний вісник. — 2011. — № 2. — С. 21—25.
 19. Янюк С. Моніторинг відвідування бази даних "Періодика" електронного каталогу Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського / Світлана Янюк // Бібліотечний форум: історія, теорія і практика. — 2015. — № 1. — С. 16—21.

Охарактеризовано содержание базы данных "Периодика" электронного каталога ГНПБ Украины имени В. А. Сухомлинского; осуществлен анализ статистики ее посещения дистантными пользователями на протяжении 2014—2018 гг.; определены перспективы дальнейших исследований в данном направлении и изложены предложения по усовершенствованию базы данных.

The paper analyses the content of Periodicals database presented in e-catalogue of V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine. The paper covers the statistics of remote user attendance of Periodicals database in 2014—2018. The author outlines the prospects of further research in that direction.

Надійшла до редакції 2 квітня 2019 року

УДК 004.9:631.145(477)

Оксана Капралюк,
кандидат сільськогосподарських наук,
завідувач відділу науково-методичної роботи
та реферування ННСГБ НААН

Концептуальна модель інформаційного забезпечення агропромислового комплексу України

Представлено організаційну структуру інформаційної системи агропромислового комплексу України та надано стислу характеристику її основних суб'єктів.

Ключові слова: інформаційний простір, агропромисловий комплекс України, інформаційні ресурси, АБІС "ІРБІС", поради служби

Ефективність функціонування сучасного агропромислового комплексу України (АПК) дедалі більше залежить від застосування новітніх інформаційних

технологій на основі інтегрованої системи збирання, опрацювання та обміну інформацією за допомогою комп'ютерних систем. Якісне інформаційне забезпе-

чення складається з інформаційних ресурсів, інформаційних технологій, технічних засобів та програмного забезпечення. Проте на нинішньому етапі рівень інформаційного забезпечення аграрних товаровиробників в Україні, на жаль, низький, про що свідчать дані контактного центру Міністерства аграрної політики та продовольства України за 2016 р. Зокрема, кількість осіб, які цікавилися програмами державної підтримки сільського господарства, становила 51,11%; консультації щодо тарифів на ветеринарні послуги, ідентифікацію тварин, ліцензування торгівлі, отрутохімікати тощо надано 42,22% респондентів [1].

Для сільськогосподарських підприємств надзвичайно важливою є також інформація про канали збуту продукції та ціни на неї — 72,4% респондентів; щодо конкурентів — 64,7%; ціни на енергоносії та сільськогосподарську техніку — 40,6%; особливості участі в державних програмах і проектах — 68,3% [1]. Серед осіб, котрі телефонували до центру, 86,49% становили селяни, 10,81% — фермери та 2,7% — посадовці управліннь агропромислового комплексу. Отже, пошук шляхів ефективної взаємодії між виробниками і користувачами інформації є важливою умовою розвитку аграрного підприємництва.

Сучасна організаційна структура інформаційної системи охоплює три рівні: державний, обласний та районний. Зауважимо, що головним органом у системі виконавчої влади з питань формування та забезпечення реалізації державної аграрної політики, продовольчої безпеки країни, державного управління у сфері сільгоспвиробництва є Мінагрополітики. Його працівники проводять моніторинг, економічний аналіз рівня й динаміки цін на ринках продовольства; розвивають інфраструктуру науково-консультаційних, інформаційних, правових та інших послуг, що надаються виробникам сільськогосподарської продукції та її споживачам; здійснюють заходи з розвитку ринкової інфраструктури в АПК. Також серед функцій і завдань — участь у формуванні державної політики у сфері інформатизації й технічного захисту інформації та державне регулювання у галузі дорадчої діяльності. В організаційній структурі Мінагрополітики виокремлено Департамент науково-освітнього забезпечення та розвитку підприємництва на селі, який визначає перелік і розробляє вартість соціально спрямованих сільськогосподарських дорадчих послуг, що надаються суб'єктам господарювання, котрі працюють у сільській місцевості, та сільському населенню за рахунок державного бюджету; проводить організаційну роботу з професійної підготовки, навчання й підвищення кваліфікації сільськогосподарських дорадників та експертів-дорадників.

Вагома роль в інформаційному забезпеченні АПК України належить Національній академії аграрних наук України (НААН), яка визначає основні напрями фундаментальних і прикладних досліджень, розробляє державні й галузеві науково-технічні програми з питань сільського господарства.

Основною ланкою структури НААН є науково-дослідні установи (НДУ), які посідають важливе місце

в інформаційному забезпеченні інноваційного розвитку аграрного сектору. НДУ НААН розміщено у всіх природних зонах країни, що дає змогу проводити фундаментальні й прикладні дослідження з урахуванням різноманітності ґрунтових і природно-кліматичних умов. У НДУ відбуваються випробування завершених наукових розробок, маркетингові дослідження, фахівці працюють над виведенням нових порід худоби, селекцією насіння основних сільськогосподарських культур, надають науковий супровід інноваційним проектам, проводять науково-консультаційне та інформаційне обслуговування агроформувань тощо. У багатьох установах акумульовано значні обсяги даних, що є результатами експериментальних досліджень, які потребують ширшого практичного застосування. Аграрні НДУ створюють інтелектуальну власність у формі корисних моделей, винаходів і селекційних досягнень.

В Україні також діє розгалужена мережа аграрних закладів вищої освіти: 21 ЗВО III—IV р. а. та 109 ЗВО I—II р. а. Міністерства освіти і науки (МОН) України. Навчальні установи організують процес поширення інформації та знань через надання послуг із підготовки й перепідготовки фахівців і підвищення їхньої кваліфікації. Однак ці заходи, що зазвичай відбуваються у великих містах, відвідують переважно спеціалісти обласних та районних управліннь АПК, а отже безпосередньо до товаровиробників на місцях освітня інформація майже не доходить [2].

Промоції закладів аграрної освіти та науки сприяють виставки, дні поля, семінари, тренінги й інші заходи, що дають змогу продемонструвати результати діяльності й прорекламувати послуги серед широкої аудиторії.

Ефективне та якісне забезпечення інформаційних потреб спеціалістів АПК неможливе без інформаційних ресурсів, за збирання та зберігання яких традиційно відповідають галузеві книгозбірні на чолі з Національною науковою сільськогосподарською бібліотекою (ННСГБ НААН). Це провідна спеціальна установа загальнодержавного значення, потужний науково-інформаційний центр з аграрних питань, національний депозитарій літератури з проблем сільського й лісового господарства. Зауважимо, що для поліпшення обслуговування користувачів у ННСГБ впроваджено автоматизовану бібліотечно-інформаційну систему (АБІС) "ІРБІС", що дало змогу технологічно вдосконалити основні бібліотечні процеси, створити автоматизовані робочі місця (АРМ) "Комплектатор", "Каталогізатор", "Книговидач", "Читач". Крім того, фахівці книгозбірні наповнюють електронний каталог, пропонують послугу віддаленого доступу, створили систему інформаційного обслуговування науковців і спеціалістів АПК із використанням технологій віддаленого доступу до ресурсів інших інформаційних установ та бібліотек. Пріоритетним напрямом роботи є також підготовка аналітичних, реферативних і бібліографічних матеріалів для сфери управління, освіти й науки.

Окрім окреслених сфер діяльності ННСГБ НААН та її мережі для розбудови інформаційного простору

держави й створення галузевого сегмента з аграрних питань, важливим завданням є переведення наявних фондів в електронну форму, інтеграція національного галузевого контенту до світового інформаційного поля та забезпечення доступу до віддалених цифрових ресурсів, повнотекстових БД, аналітичних даних тощо. Зокрема, обсяг електронного каталогу мережі аграрних книгозбірень — майже 3 млн записів, а кількість оцифрованих документів 2017 р. становила 4932 од.

Важливу роль в інформаційному забезпеченні АПК відіграє й Український інститут науково-технічної і економічної інформації (УкрІНТЕІ) — головна національна міжгалузева науково-методична система, що акумулює електронну й нонелектронну науково-технічну інформацію (НТІ). Разом із галузевими системами НТІ, науковими й науково-технічними бібліотеками УкрІНТЕІ формує інформаційний простір з інноваційної діяльності в державі, а також є представником вітчизняної НТІ серед світової спільноти.

Інноваційний розвиток аграрного сектору України дедалі більше залежить від впровадження нововведень, що дасть змогу підвищити його конкурентоспроможність, зорієнтувати виробництво на європейські стандарти. З огляду на це, надзвичайно важливо надавати віддаленим користувачам оперативний доступ до інформації про сучасні технології, розробки й проекти. Основні бази даних із питань інновацій розміщено на сайті УкрІНТЕІ у рубриці "Трансфер інноваційних технологій". Щодо АПК, слід зазначити, що ресурс "Бази інноваційних технологій" у рубриці "Сільське господарство" містить понад 300 новітніх розробок.

Складником системи інформаційного забезпечення АПК є також Український інститут інтелектуальної власності (Укрпатент), який формує багатогалузевий інформаційний ресурс, зокрема і з аграрних питань.

Укрпатент здійснює формування Фонду патентної документації, який комплектується національною та зарубіжною патентною документацією переважно на оптичних носіях. На сайті постійно актуалізуються інтернет-ресурси державної системи правової охорони інтелектуальної власності, розміщені у вільному доступі. За результатами аналізу встановлено, що впродовж 2017 р. кількість зареєстрованих заявок на винаходи та корисні моделі від національних заявників — юридичних осіб становила майже 7 тис. У загальній структурі на частку зареєстрованих патентів заявників Міністерства освіти і науки України припадало 41%, Мінагрополітики — 4%, НААН — 3%. Найбільшу кількість патентів зареєстровано на заявників МОН України — 2880, що перевищує заявки Мінагрополітики та НААН відповідно у 10 і 12 разів [3]. Таке співвідношення виданих та отриманих охоронних документів свідчить про доволі високу активність закладів вищої освіти в проведенні прикладних досліджень, що збігається з аналогічною ситуацією у розвинених країнах, приміром, США.

Завдання з нарощення обсягів виробництва аграрної продукції для забезпечення внутрішнього

попиту, імпорту та поліпшення якості продукції неможливо виконати без дотримання стандартів технологічних процесів та операцій. Інформацію про них представлено на ресурсі Державного підприємства Українського науково-дослідного і навчального центру проблем стандартизації, сертифікації та якості (ДП "УкрНДНЦ"). До уваги користувачів — нормативні документи, чинні в Україні, стандарти міжнародних організацій ISO та ІЕС, європейські стандарти; міждержавні стандарти, не чинні в Україні; публікації Міжнародної організації законодавчої метрології; національні стандарти Німеччини, Росії, США та інших країн, а також інформаційні видання.

Для здійснення комплексних досліджень стану аграрного сектору економіки важливе значення має статистична звітність — один з основних елементів інформаційної системи АПК, який використовують на всіх рівнях державного управління. Оскільки у законодавчій сфері сільське господарство визнано галуззю, що потребує державної підтримки та регулювання, органам державного управління необхідна всебічна інформація за різними напрямками фінансово-господарської діяльності та майнового стану аграрних підприємств.

Організацію статистичної звітності й управління нею покладено на Державний комітет статистики України (Держкомстат). У його структурі виокремлено Департамент статистики сільського господарства та навколишнього середовища. Співробітники відділу формують статистичну інформацію щодо кількості сільськогосподарських тварин, обсягів продукції тваринництва за видами, виробництва основних сільськогосподарських культур, їх урожайності, площ, валових зборів, середніх реалізаційних цін на аграрну продукцію тощо. Ці відомості використовують для характеристики сільгоспсектору зі щомісячною, квартальною та річною періодичністю.

В Україні також діють галузеві асоціації ("Укрмолпром", "Укрм'ясо", "Укрцукор", "Українська зернова асоціація", "Укроліяпром", "Укрвинпром"), що мають розвинуті інформаційні системи для поширення галузевої інформації серед власних членів і громадськості.

Дорадчі служби разом з агроконсалтинговими фірмами та екстеншн-центрами також входять до інфраструктури ринку інформаційно-консультативних послуг в аграрному секторі. На відміну від агроконсалтингових фірм, діяльність яких зосереджено переважно на наданні послуг великим підприємствам, насамперед в інвестиційно-інноваційній галузі, екстеншн-центри відповідають за навчання окремих цільових груп за межами офіційної системи освіти. Діяльність дорадчих служб спрямовано і на навчання, і на практичну допомогу сільськогосподарським підприємствам. Нині в Україні аграрне дорадництво як система консультування виробників сільгосппродукції не набуло належного розвитку.

Водночас розбудова системи сільськогосподарського дорадництва в Україні є важливим елементом євроінтеграційного процесу. Зокрема, у ст. 404 проекту Угоди про асоціацію між Україною та Європейським

Союзом передбачено, що співпраця в галузі сільського господарства та розвитку сільських територій охоплюватиме такі сфери: поширення знань через проведення навчальних та інформаційних заходів; сприяння у проведенні інноваційних досліджень і просуванні системи дорадництва до сільгоспвиробників тощо [4; 5].

Активними учасниками аграрного інформаційного простору України є комерційні структури, що продають значні обсяги даних. Проте поширюються вони на платній основі й доступні лише великим сільськогосподарським підприємствам і потужним торговельним компаніям.

У медійному інтернет-просторі України інформаційні послуги фахівцям аграрного сектору надають різноманітні портали та сайти, зокрема: "АПК-Інформ", "Агрперспектива", "ПроАгро", "Лідер України", асоціація "Український клуб аграрного бізнесу" та ін. Започатковано новий ресурс — радіо AGRO.fm, передачі якого висвітлюють актуальні проблеми АПК України, технологічні інновації, зміни в законодавстві, проблеми та досягнення сільгоспвиробників. "Огляд ринків від експерта" — це головна рубрика денного ефіру, в межах якої спеціаліст аналізує ціни на зернові, овочі, фрукти, м'ясо, нішеві культури, а також на основні ресурси агропромисловості: міндобрива, насіння, засоби захисту рослин тощо.

Світовий інформаційний потік із питань сільського господарства доволі повно представлено в низці міжнародних БД (Agricola, кількість бібліографічних записів — понад 5 млн), Agris (8 млн записів), Caris (40 тис. наукових проектів), Agrida (надає доступ до 3500 журналів).

Отже, проведений аналіз організаційної структури інформаційного забезпечення АПК України виявив, що основними суб'єктами, які формують інформаційний простір із питань сільського господарства, є Міністерство аграрної політики та продовольства України і створений при ньому Департамент науково-освітнього забезпечення та розвитку підприємництва на селі, НААН, наукові та освітні заклади аграрного профілю, ННСГБ НААН, мережа аграрних бібліотек, УкрІНТЕІ, Укрпатент, Державна служба статистики України, ДП "УкрНДНЦ", дорадчі служби, галузеві асоціації, інформаційні центри та ін.

Зазначені установи є важливими джерелами генерування інформації, але, на жаль, ці ресурси часто недоступні пересічним користувачам. Крім того, сьогодні підсистема інформаційного забезпечення в інноваційній системі АПК характеризується автономністю

та роз'єднаністю структурних елементів і не забезпечує належної інформаційної підтримки суб'єктів АПК [1; 6].

Подальше функціонування агропромислового комплексу в ринкових умовах передбачає уточнення та розвиток теоретичних основ і розроблення практичних рекомендацій із вдосконалення його інформаційного забезпечення.

Список використаної літератури

1. Біленська Я. Р. Інформаційне забезпечення інноваційної діяльності виробничо-господарських об'єднань : автореф. дис. ... канд. екон. наук / Біленська Ярина Романівна ; Національний університет "Львівська політехніка". — Львів, 2017. — 26 с.
2. Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.0. — Mode of access: <http://www.w3.org/TR/WCAG20>. — Title from the screen.
3. Акканіна Н. В. Оценка потребностей сельскохозяйственных товаропроизводителей в информационно-консультационных услугах : автореф. дис. ... канд. эконом. наук / Надежда Валентиновна Акканіна ; Кафедра информационно-консультационных технологий в АПК ФГОУ ВПО РГАУ-МСХА имени К. А. Тимирязева. — Москва, 2007. — 20 с.
4. Жураковська Л. А. Щодо державної підтримки розвитку сільськогосподарського дорадництва в Україні. — Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1521/>. — Назва з екрана (дата звернення 08.08.2017).
5. Мельникова Т. Н. Роль ЦНСХБ СО РАСХН в информационно-библиографическом обеспечении НИУ и АПК Сибири / Т. Н. Мельникова, Т. М. Гарке, Е. А. Кретова // Концепция информатизации аграрной науки Сибири. — Новосибирск, 2003. — С. 26—27.
6. Валиев Р. М. Совершенствование информационного обеспечения инновационной деятельности научно-производственных организаций : автореф. дис. ... канд. эконом. наук / Валиев Рустем Масхутович ; Российский научно-технический центр информации по стандартизации, метрологии и оценке соответствия — Научно-исследовательское государственное учреждение (ФГУП "Стандартинформ"). — Москва, 2014. — 173 с.

Представлена организационная структура информационной системы агропромышленного комплекса Украины и приведена краткая характеристика ее основных субъектов.

The article presents the organizational structure of the information system of the agroindustrial complex of Ukraine and provides a brief description of its main subjects.

Надійшла до редакції 16 січня 2019 року

Українська Вікіпедія впевнено наближається до мільйонної позначки

У квітні 2019 року українська Вікіпедія досягла чергової важливої віхи у кількості статей — 900-тисячною стала стаття "Дуейн Беррі (Цілком таємно)" про серію популярного в 90-х телесеріалу.

Очікується, що розмір української Вікіпедії досягне 1 мільйона статей на початку 2020 року.

Нагадуємо, що Вікіпедія — це виключно волонтерський проект. Для заохочення авторів в українській Вікіпедії регулярно проводяться тематичні тижні. Зокрема зараз тривають конкурс "Європейська весна" і місячник 10 000 необхідних статей.

За матеріалами інтернет-ресурсів